ולא מבעיא למ"ד צבור מייתי דמפרסמא מלתא אלא אפילו למ"ד [א]ב"ד מביאין דלא מפרסמא מלתא אי הוה שאיל הוו אמרין ליה אמר ר' יוסי בר אבין ואיתימא רבי יוסי בר זבידא משל דסומכוס למה הדבר דומה לאדם שהביא כפרתו בין השמשות ספק מבעו"י נתכפר לו ספק משחשכה נתכפר לו שאין מביא אשם תלוי ולא מבעיא למ"ד ב"ד מביאין דלא אפרסמא מלתא אלא אפילו למ"ד צבור מביאין דמפרסמא מלתא והוו אמרינן ליה דהכא [ב]בספק מבעוד יום ספק משחשכה אי שאיל לא אשכח איניש דמשייליה: אמר לו בן עזאי מאי שנא מן היושב כו': שפיר קאמר ליה ר"ע לבן עזאי אמר רבא החזיק בדרך איכא בינייהו לבן עזאי חייב דהא בביתיה איתיה לר"ע [ג]פטור דהא החזיק בדרך: הורו לו ב"ד לעקור את כל הגוף: ת"ר [1]ונעלם דבר ולא שיעקר המצוה כולה כיצד אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודת כוכבים בתורה יכול יהו חייבין ת"ל ונעלם דבר ולא שתתעלם מצוה כולה הרי אלו פטורין אבל אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים פטור יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור יכול יהו פטורין תלמוד לומר ונעלם דבר ולא כל הגוף אמר מר יכול יהו פטורין ואי בקיום מקצת וביטול מקצת פטורין ובעקירת כל הגוף פטורין במאי חייבין תנא הכי קא קשיא ליה אימא דבר כולה מילתא משמע ת"ל ונעלם דבר מאי משמע אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר חזקיה אמר אמר קרא ועשו אחת מכל מצות מכל מצות ולא כל מצות מצות תרתי משמע אמר ר"נ בר יצחק מצות כתי' רב אשי אמר יליף דבר דבר מזקן ממרא דכתיב ביה בזקן ממרא [2]כי יפלא ממך דבר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל מה ממרא מן הדבר ולא כל דבר אף בהוראה דבר ולא כל הגוף אמר רב יהודה אמר שמואל אין ב"ד חייבין עד שיורו בדבר שאין הצדוקין מודין בו אבל בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין מאי טעמא זיל קרי בי רב הוא תנן יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור ואמאי שומרת יום כנגד יום הא כתי' [3]וספרה לה מלמד שסופרת אחד לאחד דאמרי העראה שריא גמר ביאה הוא דאסירא הא נמי כתיב [4]את מקורה הערה דאמרי כדרכה אסירא שלא כדרכה שריא הא כתיב משכבי אשה דאמרי כדרכה אסור אפי' העראה בשלא כדרכה גמר ביאה הוא דאסור אבל העראה שריא אי הכי אפי' נדה נמי אלא לעולם כדרכה ודאמרי העראה באשה דוה הוא דכתיבא ואיבעית אימא דאמרי זבה לא הויא אלא ביממי דכתיב [5]כל ימי זובה תנן יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות לרשות פטור ואמאי הוצאה הא כתיבא [6]לא תוציאו משא מבתיכם [דאמרי הוצאה הוא דאסור הכנסה מותר ואיבעית אימא] דאמרי הוצאה (והכנסה) הוא דאסירא מושיט וזורק שרי תנן יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור ואמאי המשתחוה הא כתיבא דכתיב [7]לא תשתחוה לאל אחר דאמרי כי אסירא השתחויה כדרכה אבל שלא כדרכה שריא ואיב"א דאמרי השתחויה גופה כדרכה הוא דאסיר דאית בה פשוט ידים ורגלים הא השתחויה דלית בה פשוט ידים ורגלים שריא

בעי

ולא מיבעיא למ"ד לצבור מביאין. דכי הביאו כפרתן דמי דהא מפרסמא מלתא ולא הוי האי יחיד תולה בב"ד אלא אפילו למ"ד דכי הורו ב"ד ועשו קהל על פיהם דב"ד מביאין עליהם פר והם פטורין דליכא למימר לא מפרסמא מילתא כל כך והאי יחיד תולה בבית דין הוא אפ"ה לאו תולה בב"ד הוא שהרי היה בידו לישאל מפני מה ב"ד מביאין פר ואי שאיל אומרים לו דטעו וחזרו הלכך תולה בעצמו קרינא ביה ולית ביה צד חיוב מעליא הלכך מביא אשם תלוי: **ספק מבעוד יום נתכפר לו.** והיא כפרה מעליא: **ספק משחשכה נתכפר לו.** ולא הוי כפרה מעליא דביום צוותו כתיב [ט] דקיימא לן דפטור דאין צריך להביא קרבן אחר ואע"פ שהוא קרב אחר תמיד של בין הערבים אין בו שום פסול דהכי אמר בפ' תמיד נשחט (פסחים ד' נט.) דאתי עשה דפסח ועשה דאכילת קדשים ודחי עשה דהשלמה ואיכא נמי שינויי אחריני טובא והא הכא [י] (מפני) דבין השמשות לית ביה צד חיוב מעליא דליכא למימר שמא משחשכה נתכפר לו שהרי בין השמשות כהרף עין ואין אדם בעולם יכול לעמוד עליו אם מן היום או מן הלילה ופטור. ה"נ ליכא למימר שמא ממש תולה בעצמו שהרי ככר הורו ב"ד: **ולא מיבעיא למ"ד ב"ד מביאין.** ולא לצבור דלא מפרסמא מלתא היא והאי יחיד תולה בב"ד הוא ופטור: **אלא אפילו למ"ד לצבור מביאין.** ואיכא למימר מפרסמא מלתא היא והאי יחיד לאו תולה בב"ד ותולה בעצמו הוא אפ"ה אמר תולה בב"ד הוא דכי עשה על פיהן עשה: **לא משכח איניש דלשייליה.** ולא סליק אדעתיה לאישאל למה הביאו לצבור פר הלכך ליכא צד חיוב מעליא דהא צד פטור שייך ביה טפי דתולה בב"ד הוא הלכך אינו מביא אשם תלוי: **החזיק בדרך.** לילך למדינת הים ועדיין ישנו בעיר: **איכא בינייהו.** לר"ע פטור דהא החזיק בדרך דכיון דטרוד הוא לא היה אפשר לו שישמע דחזרו בהן הלכך תולה בב"ד הוא ופטור לגמרי: **תנא הכי קשיא ליה דבר כולה מלתא משמע.** דהורו לעקור כל הגוף דהא לא כתיב מדבר ותימא איפכא דהורו לבטל במקצת ולקיים במקצת יכול יהו פטורין וכי הורו לעקור כל הגוף יהו חייבין: **ת"ל ונעלם דבר.** בא ללמד דבטול מקצת וקיום מקצת חייב: **מאי משמע.** כלומר היכי משמע האי ונעלם דהוי קיום מקצת ובטול מקצת: **אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר.** דהאי מ"ם דונעלם שדיא אדבר דמ"ם נדרשת לפניו ולאחריו וקרי ביה ונעלם מדבר דמשמע מדבר ולא כל דבר: **חזקיה אמר.** מסיפא דקרא נפקא מכל מצות דמשמע מכל מצות של שבת דהוי בטול מקצת וקיום מקצת או מכל מצות של עבודת כוכבים דהוי ביטול מקצת וקיום מקצת או מכל מצות נדה דהוי ביטול מקצת וקיום מקצת ולא כל מצות השבת דהוי עוקר כל הגוף ולא כל מצות לנדה ולעבודת כוכבים דעוקר כל הגוף: **מצות פרטי משמע.** כלומר מצות טובא משמע כגון נדה שבת ועבודת כוכבים דהכי משמע ועשה אחת מכל מצות ה' דעבד חד מהני או שבת או עבודת כוכבים או נדה ולעולם בעוקר כל הגוף קא מיירי: **אמר ר"נ בר יצחק מצות כתיב.** בחד וי"ו דהדא מצוה משמע דהכי משמע ועשה אחת מכל מצות דשבת או אחת מכל מצות דעבודת כוכבים או אחת מכל מצות דנדה דהוי מקיים מקצת דשבת ומבטל מקצת והוא הדין לעבודת כוכבים והוא הדין לנדה והוא הדין לשאר מצות דקיום מקצת ובטול מקצת חייב ועוקר כל הגוף פטור: **מה זקן ממרא מן הדבר ולא כל דבר.** דהא כתי' מן הדבר ותנן באלו הן הנחנקין (סנהדרין דף פח:) האומר אין תפילין לעבור על דברי תורה פטור חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב דהיינו מן הדבר ולא כל דבר: **אין ב"ד חייבין.** דלא הוי הוראה מעליא עד שיורו להתיר בדבר שאין הצדוקין מודין שיהא אסור שהורו להיתר בדבר איסור שאין כתוב בתורה בהדיא: **זיל קרי בי רב הוא.** דכיון דאפשר לו ללמוד ולידע לא הוי שוגג מעליא וקרוב למזיד הוי: **אחד לאחד.** היינו יום כנגד יום: **דאמרי כדרכה אסירא.** גמר ביאה ושלא כדרכה שריא: **והא.** שלא כדרכה נמי כתיב משכבי אשה [ל] שני משכבות אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה: **דאמרי כדרכה אסירה אפי' בהערה.** דהאי דכתיב את מקורה הערה [מ] בכדרכה: **אי הכי.** מאי איריא דקתני שהורו בשומרת יום כנגד יום אפילו נדה נמי כי האי גוונא קיום מקצת וביטול מקצת הוא והוי בדבר שאין הצדוקין מודין בו: **אלא לעולם בכדרכה.** דאמרי בשומרת יום העראה שריא אפילו בכדרכה וגמר ביאה הוא דאסיר ודקאמרת הא העראה כתיב דאמרי העראה באשה נדה הוא דכתי' ולא בשומרת יום הלכך לא מתוקמא בנדה אלא בשומרת יום והוי בדבר שאין הצדוקין מודין בה: **ואי בעית אימא.** דקאמרת שומרת יום הא כתיבא הא לא קשיא דכי קתני כגון דאמרי זבה לא הוה אלא [היכא דחזיא] ביממא דכתי' כל ימי זובה [נ] אבל היכא דחזיא בליליא טהורה והוא הדין לשומרת יום דאמרי דהוא היכא דקחזיא ביממא דהיינו בימי זיבה הלכך לא מתוקמא בנדה אלא בשומרת יום וכזבה והויא הוראה בדבר שאין הצדוקין מודין: **מושיט וזורק** לא כתיבי בהדיא: **השתחואה שלא כדרכה.** כגון משתחוה לפעור או למרקולים: **השתחואה.** כפשוט ידים ורגלי' כדכתי' (בראשית יט) וישתחו [ס] אפים ארצה:

בעי

תוספות

שהביא כפרתו בין השמשות. משמע אבל קודם לכן נתכפר אע"ג דקרב אחר תמיד בין הערבים וקשה דבתוספתא משמע דפסולין וכן משמע בפסחים דרמי התם כתיב לא ילין עד בוקר הא כל הלילה ילין וכתיב השלמים עליה השלם כו' ולא משני הא לכתחלה הא דיעבד אלמא דפסולין. ושמא הכא נמי איירי במחוסר כפורים בערב פסח כדאמרינן התם אין מתעכב אחר התמיד בין הערבים אלא קטרת ונרות ומחוסר כפורים בערב פסח: **קרי ביה ונעלם מדבר.** דמ"ם מונעלם קאי להכא ולהכא ואמר בירושלמי דאיכא דאמר גורעין ודורשין מתחלת פרשה לסופה ואו"ד אף באמצע פרשה ויליף עליה שמן הלקח שמן המנחה ללמד כל המנחות לליקה הקשה ריב"ק גבי' תאור מאי שנא דהכא דרשינן ונעלם מדבר וגבי עדות יקום דבר לב"ע דרשינן דבר ולא חצי דבר. וי"ל דודאי דבר כולה דבר משמע והכא מעצייגו דקרא מכדי כתיב אחת מכל מצות ה' דמשמע מצוה שלימה למאי הלכתא כתב דבר אלא ע"כ למדרש ונעלם מדבר אפי' דבר אחד מן המצות וכן בכל דוכתי גורעין ומוסיפין ודורשין משום דוחקא דקרא דאיהו דחיק ומוקים אנפשיה. כי ההוא דהזהב דה"ל למכתב ויחמישיתו יוסף עליו כי היכי דכתיב גבי מעשר. ובפ' יש נוחלין דה"ל למכתב אשתו מירש את הנחלה וכי כתב קרא צריך ליישב המקרא על ידי גרעון ותוספת. תימה מנ"ל דלאתי קרא לחייב רק קיום מקצת וביטול מקצת דלמא קרא אתא אפילו לחייב בכך וכל שכן בביטול כל הגוף כדאמר בפ' הנחנקין גבי עבודת כוכבי' דכתי' מן הדרך אפי' מקצת דרך וחייב בקיום מקצת וכ"ש על כל הגוף אבל בשאר מצות אינו חייב אלא בביטול כל הגוף. וי"ל דהתם כתיב ללכת בה ותניא בספרי ולא העושה במקצת משייר מקצת מיעוט בהדי קיום מקצת להכי בעבודת כוכבים דגלי קרא חייב אפילו במקצת הגוף. וגם בביטול כל הגוף חייב דלא גרע משאר מצות ואי לאו מיעוט דשאר מצות יהוי כתיב שתמא היה חייב נמי בשאר מצות בכל ענין יהאי נמי הכא ולהכי כתיב הכא דבר למעוטי כל הגוף. וליכא למימר איפכא דדבר כולו דבר משמע דתניא בת"כ כתיב הכא מכל מצות ה' וכתי' במשיח מכל מצות ה' ואי לא דמיחייב אלא בעוקר כל הגוף לא משכחת במצות האמורות אלא כמו מלמעטו ולם ממיו דבר שאין הצדוקין מודין בו. הועתק מפי' רבינו שמחה זצ"ל: **רב אשי אמר יליף דבר דבר מזקן ממרא.** והתם יליף בתוספתא מבין דם לדם ולא כל דבר והני דהכא לא שמיע להו ברייתא דילן מטעמא אחרינא: **בדבר שאין הצדוקין מודין בו.** והא דאצטריך למעוטי טולים דבר ולא נפיק משום לצדוקין מודין בו. כמו כתו מלמעטו דלים להו נ"ש או אם ממיו ואם ממותו ותמני' דנקט נדה ושבת ועבודת כוכבים לא משום דלאפוקי דוקא קאי אלא רק לפרש קיום מקצת נקטינהו: **יש נדה אבל הבא על שומרת יום כו'.** בנדה גופה הוי מצי לאשכוחי טובא כגון כדם אדום כדם שחור וטובא דתניא בת"כ אלא דאתא לאשמועינן אפילו בשומרת יום ובנדה מקרי קיום מקצת וביטול מקצת ובגמרא דפריך אי הכי אפילו נדה נמי ה"ה אפילו נדה בכה"ג או הוה בדבר שאין הצדוקין מודין בו הוי קיום מקצת: **הכתיב וספרה לה.** וי"ג דהא בשמעתא בתרייתא דנדה מפיק לה ממשכב נדתה יהיה לה: **שלא כדרכה נמי הכתיב כו'.** משמע לצדוקין מודין בו ובפ' אחד דיני ממונות גבי טעה בנואף ונואפת משמע דאין צדוקין מודין בו התם בהעראה שלא כדרכה: **הכתיב כל ימי זובה.** ה"מ לאתויי קרא קמא דכתיב וכי תזוב זוב דמה ימים רבים: **דאמרי הוצאה אסירא והכנסה שריא.** ותנא הוצאה הכנסה קרי לה כדאמרינן במסכ' שבת (ג:) ובמסכת שבועות (ה.): **איבא דאמרי הוצאה והכנסה (שריא) [הוא דאסירא].** אע"ג דהכנסה לא כתיבא סברא היא מה לי אפוקי מה לי עיולי (שבת צו:):

עין משפט
נר מצוה

ל א מיי' פי"ב מהל' שגגות הל' א ופי"ד הל"ג סמג עשין רז:

לא ב מיי' שם פי"ד הלכה ה:

לב ג ה ו ז מיי' שם הלכה ב:

ד [מיי' פ"ו מהל' איסורי ביאה הלכה יז]:

◆

תורה אור השלם

1. ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת מכל מצות יי' אשר לא תעשינה ואשמו: ויקרא ד יג
2. כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר יי' אלהיך בו: דברים יז ח
3. ואם טהרה מזובה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר: ויקרא טו כח
4. ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקרה הערה והוא גלתה את מקור דמיה ונכרתו שניהם מקרב עמם: ויקרא כ יח
5. כל המשכב אשר תשכב עליו כל ימי זובה כמשכב נדתה יהיה לה וכל הכלי אשר תשב עליו טמא יהיה כטמאת נדתה: ויקרא טו כו
6. ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת וכל מלאכה לא תעשו וקדשתם את יום השבת כאשר צויתי את אבותיכם: ירמיהו יז כב
7. כי לא תשתחוה לאל אחר כי יי' קנא שמו אל קנא הוא: שמות לד יד

◆

מוסף רש"י

בדבר שאין הצדוקין מודין בו. שאין טעותו מפורש בתורה בהדיא אלא במשנה או בדברי האמוראים (סנהדרין לג:). **זיל קרי בי רב הוא.** תינוקות של בית רבן יודעין אותו כלום (שם).

◆

רבינו חננאל (המשך)

כוותיה אלא כדרבנן דאמרי יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב: אמר רב אסי בהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל. פי' אם עשו רוב יושבי א"י לא תחוש ליושבי חוצה לארץ. דיושבי א"י ניהו דאיקרו קהל שנא' ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת וגו'. מכדי כתיב כל ישראל אמאי כתיב תו מלבוא חמת עד נחל מצרים פי' דהוא תחום א"י לומר לך הני דא"י איקרו קהל דחוצה לארץ לא: פשיטא לן דהיכא דהוו קהל רובה כשעשו ונתמעטו קודם שיודע להם היינו חלוקת רבנן ור"ש בפרק כהן משיח שחטא דתנן כהן נשיא שחטאו עד שלא נתמנו ונתמנו הרי הן כהדיוטות פי' ומביאין כשבה או שעירה. ר"ש אומר אם נודע להן עד שלא נתמנו אז חייבין קרבן הדיוט ואם אחר שנתמנו נודע להן פטורין דקבעי חטאה וידיעה. לרבנן מייתי פר לר' שמעון פטורין. ס"א פשיטא מרובין ונתמעטו חייבין פירוש לדברי הכל ולאו דסמכא דאע"ג דאמר ר' שמעון בסוף זה הפ' אין צבור מתין הני מילי בשנודע להן ואז מת מהן: כי קא מיבעיא לן היכא דהוו מיעוט בשעת מעשה ואותן שלא עשו מת מהן אחר כך עד שנעשו אלו רוב ונודע להן [מין] פליגי בה ר"ש ורבנן. ר"ש דאזיל בתר ידיעה מחייב ורבנן דאזלי בתר שעת החטא פטרי לה. ודחינן ותסברא איפר דשמעי' ליה לר"ש דאזיל אף בתר ידיעה פי' דבעי שיהא החטא והידיעה בענין אחד ידיעה בלא חטא פי' שמעת ליה: דאם כך היה לייתו כדהשתא פי' יביאו הכהן המשיח פר והנשיא שעיר דהשתא בני כך נינהו מדפטרינהו [ר"ש] אלמא בתר תרוייהו אזיל הלכך לדברי הכל מועטין ונתרבו אין מביאין פר. ומאי הוא מייתי כל חד מנייהו כשבה או שעירה דקי"ל כרבנן דאמרי אין בית דין מביאין עליהן בהוראה הא הן חייבין וכן הלכתא: איבעיא להו הורו צבור שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל פי' ופסקה ההוראה שלא פשטה בקהל יותר אבל לא נודע לב"ד [ג] תו הורו והורו פעם שניה כי החלב מותר ועשו מיעוט אחר והוו להו תרי מיעוטי רובה מהו כיון

א) גי' רבינו נכונה. ב) גי' שלנו ומתני' מני וגי' רבינו נכון מאד. ג) לגי' שלנו ומאי ב"ד כהן פי' שידעו נגמים בספעי ועי' תוס' ונראה דרבינו ל"ג מלת כהן נל"ק.

מסורת הש"ס

א) לפי הגירס' הנאמן בעל משנה רב נ"ל כספק, ב) [לקמן ז:], ג) [סנהדרין פח.], ד) סנהדרין לג:, ה) נ"ל יהיה לה, ו) [נדה עב.], ז) נ"ל אל יצא [איש] ממקומו [ועיין תוספות עירובין יז: ד"ה לאו ועי' בהרמב"ם פי"ד מהלכות שגגות דין כ'], ח) כ"מ פ"ג, ט) [ויקרא יז], י) בפרי אדני, כ) [ויקרא יח], ל) [שם כ], מ) [שם טו], נ) בפ"א: וישתחוו לו, ישוב בבראשית מג, ס) פסחים פ"ז, ע) כ"מ:, פ) שם, צ) כ"ק ע:, ויב"ב, ק) כ"מ נ"ד:, ר) ב"ב קי"ל:, ש) סנהדרין ל., ת) נ"ל ומיעטו כבדית, א) פ"א דמכלתין, ב) נ"ל דילפי, ג) סנהדרין לג: ושם ד"ה שטעה, ד) נ"ל הכנסה מותרת.

◆

תוספות הרא"ש

ולא מבעיא למ"ד צבור מייתי דודאי פושע הוה דאי נפק לשוקא אמרי ליה הוה שישב בביתו ולא שאל פושע הוה אלא אפי' למ"ד ב"ד מייתי אי הוה שאיל אמרי ליה ופושע הוה: סומכוס אומר תלוי. דין אוכל ספק חלב לאחר שהביא אשם תלוי יש לו שהוא תלוי מהיסורין אף זה בלא הבאת קרבן תלוי הוא ואין לו לדאוג מיסורין דאנוס הוא ודמי לאדם שהביא כפרתו בין השמשו' בערב פסח דאמרי' בפסח שני בפרק תמיד נשחט דאתי עשה דפסח ואית ביה כרת ודחי עשה דהשלמה עליה השלם כל הקרבנות כולם דלית ביה (ספק) כרת [ספק] אי היה יום כשנזרק הדם או לילה דפטור מלהביא קרבן אחר דמוקמינן היום בחזקתו ה"נ מוקמינן האיש בחזקתו קמא ותולה בב"ד הוא ולא פושע דלא עלתה בדעתו שיחזרו בהם ב"ד: **ולא מבעיא** למ"ד ב"ד מייתי כו'. דלא הוה פושע דלא מצי למיזל ללשכת הגזית לשיולי אלא אפי' למ"ד צבור מייתי כו' דלא הוה למיזל לבראי ולשיולי: הא כתי' וספרה לה ז' ימים. קים להו לצדוקי' (מייתי) [וביתוסים] דורשים דרשה זו מייתורה דלה: דאמרי הוצאה אסורה הכנסה מותר ואף ע"ג דבמתני' תנן המוציא מרה"י לרה"ר תנא הוצאה משום דהוי אב ולעולם לא איירי בהוצאה אלא בתולדה דידה הכנסה או זריקה והושטה: דאמרי השתחואה גופה דאית בה פשוט ידים ורגלים (וכן) הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה ורש"י ז"ל הביא הקרא דכתיב באחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה ומשם ליכא למשמע דאמרינן בפ"ב דשבועות (דף טז:) קידה על אפים וכה"א ותקוד בת שבע אפים ארצה אלמא כל קידה הוי אפים שמשתחוה בראשו ומרכין פניו כלפי קרקע ויש השתחואה דמפרש בה בלא פשוט ידים ורגלים כגון אפים ארץ ישתחוו לך (ישעיה מט) וישתחו לאפיו ארצה (בראשית מח) והוא יותר מקידה שמשפיל פניו עד הקרקע אבל היכא דכתיב השתחואה סתם הוא פשוט ידים ורגלים כדכתי' להשתחוות לך ארצה:

◆

רבינו חננאל

צבור [ורבנן סברי ב"ד משלימין לרוב צבור] איבעית תימא הורו ב"ד ועשו רוב הקהל ומאן חכמים ר' שמעון דאמר צבור מייתי וב"ד מייתי. פי' ופוטר דקתני ר"מ אצבור. ומחייבין דקתני [רבנן] נמי אצבור. והא דר' שמעון מפרש לקמן ואית דאמרי בשבט שעשה בהוראת ב"ד מיירי ומאן חכמים ר' יהודה דתנן. א) בסיפא דפרקין הורו ב"ד של א' מן השבטים כו' עד ודברי ר' יהודה. אי בעית תימא כגון שחטאו ו' שבטים והן רובן של קהל או ז' אע"פ שאינן רובו של קהל ומאן חכמים ב) ר' שמעון בן אלעזר דתניא לקמן רשב"א אומר משמו של ר"מ חטאו ו' כו' פי' הך תנא [illegible] ולא אתוקמא כרב נחמן וקי"ל כרב יהודה אמר שמואל דמתניתין רבי יהודה פתיחתאה ולית הלכתא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones